

2021 – DOSARELE PATRIMONIULUI (LXXIV):

cinci doamne sibiene într-un ... dicționar? - de 1 și 8 Martie, despre pasiune, creativitate, inteligență, energie, farmec, toleranță, tărie!

Mărtisorul fericirii
în
anotimpul iubirii!

Dosarele
patrimoniului (LXXIV)

2021

Anul comemorativ
al celor adormiți
în Domnul ...

1911 2001
Doamna Carpaților?
Istoria culturii române are
personalități minunate,
pe care involburările
timpului le-au scos o
vreme la lumină, pentru
ca apoi să le împingă în
adânc, acoperindu-le
strălucirea!

1897 1981

Lucia Apolzan

Marietta Sadova

110 ani de la naștere

40 ani de la deces

**pasiune, creativitate, inteligență,
energie, farmec, toleranță, tărie ...**

Patrimoniul cultural local, județean și național cuprinde totalitatea monumentelor istorice din arealul vizat, acestea clasificându-se în: **I. Monumente de arheologie; II. Monumente de arhitectură, III. Monumente de for public; IV. Monumente memoriale și funerare.** În județul Sibiu, din 1053 de poziții aflate pe lista monumentelor istorice, un număr de 37 sunt memoriale și funerare. În spațiul urban cele mai multe sunt în municipiul Sibiu (13), urmat de orașul Săliște (5), municipiul Mediaș (2) și orașul Avrig (2); în spațiul rural, comuna Rășinari conduce cu 4 monumente, fiind urmată de Tilișca (3), Fofeldea (2) și cu câte un monument localitățile: Axente Sever, Dealu Frumos, Jina, Marpod, Șelimbăr, Turnu Roșu.

Comparativ, jud. Brașov are un total de 986 de monumente istorice, din care 77 sunt monumente memoriale și funerare. Între acestea sunt incluse cimitirele bisericilor: „Sf. Treime” Grecească Brașov, „Adormirea Maicii Domnului” Brașov, evanghelice Blumăna Brașov (inclusiv cripta), evanghelice „Brașovul Vechi” Brașov, evanghelice „Sf. Bartolomeu” Brașov, „Sf. Treime” Pe Tocile Brașov, „Adormirea Maicii Domnului” Cristian, evanghelice din Viscri și Mausoleul Eroilor din 1918 Brașov, Școala românească Cincu, Casina Română și Școala Germană Codlea, respectiv Monumentul studenților sași căzuți în luptă în 1612 (comuna Feldioara). Se poate

constata că în jud.Sibiu nici un cimitir nu este clasat ca monument istoric, Direcția de Cultură Sibiu putând urma exemplul de bună practică al Brașovului, în 2021 - an omagial și comemorativ!

În preajma zilelor în care sărbătorim femeile, am studiat **„Dictionarul personalităților feminine din România”** (2009)– autori George Marcu și Rodica Ilinca -, promovat ca fiind «cel mai amplu dicționar consacrat personalităților feminine din întregul spațiu românesc, din toate domeniile de activitate, din Evul Mediu până la început de secol XXI, 300 de biografii mărturii **despre pasiune, creativitate, inteligență, energie, farmec, toleranță, tărie**». Constatând că dicționarul include puține personalități feminine sibiene, reproducem selectiv cele 5 biografii regăsite: **Apolzan Lucia** (n.15 febr. 1911, Sibiu – d. 20 dec. 2001, București) a fost antropolog, etnograf, etc. «Și-a susținut doctoratul în filosofie cu teza „Portul și industria casnică textilă în Munții Apuseni”, (...); comisia prezidată de Dimitrie Gusti a apreciat-o cu „**magna cum laude**” (...).s-a ocupat și de studierea evoluției culturale a satelor din Transilvania. A mai publicat „Sate, orașe și regiuni cercetate de Institutul Social Român, 1925-45” (prefațată de Dimitrie Gusti), în 1945, și „**Carpații -Tezaur de istorie. Perenitatea așezărilor risipite pe înălțimi**”, în 1987, o sinteză care prezintă, prin prisma elementelor geografice, etnografice și sociologice, trei zone: Porțile de Fier, Platforma Luncanilor și Țara Moților. Memorialistică (Drumuri, încercări, împliniri: Memorii, 1998). A primit Premiul Academiei Române pentru „**Carpații – Tezaur de istorie**” în 1990». Cine o mai cunoaște - în Sibiu natal-, pe „**Doamna Carpaților**”-Lucia Apolzan „**cercetătoare tenace a satului românesc**”? Știați că „**Formula As**” o celebra cu „**pioșenie și emoție**”, plecând de la constatarea: „**Istoria culturii române are personalități minunate, pe care învolburările timpului le-au scos o vreme la lumină, pentru ca apoi să le împingă în adânc, acoperindu-le strălucirea**”?

Goga Veturia (n. 30 mai 1883, Sebeș, jud. Alba – d. 19 iul. 1979, com. Ciucea, jud. Cluj) și-a legat definitiv numele de județul Sibiu, atât prin educația aleasă primită în particular „sau la pensionul sășesc din Sibiu” cât și prin căsătoria cu poetul Octavian Goga; despre viața și activitatea ei vom reveni în seria de articole „**2021-Anul Goga – anul tinerilor oțeliți**”.

«**Moga Cornelia** (n. 9 sept. 1885, Sibiu – d. 7 febr. 1962, București). **Medic, prima femeie radiolog din România.** Fiica medicului Ion Moga și a Anei Bologa, a urmat cursurile Școlii Civile de Fete și ale Liceului Maghiar din orașul natal, apoi pe cele ale Facultății de Medicină din Budapesta (1905-1910), cursuri speciale de radiologie la München și Hamburg și de medicină internă la Karlsbad (1935). (...) i s-a oferit un post la Institutul de Anatomie Patologică, apoi la Clinica II medicală din Budapesta, unde s-a specializat în medicină internă, bacteriologie, lucrări de laborator, neurologie și radiologie. Stabilită, din sept. 1918, la Arad, practică toate domeniile în care era specialistă. (...) Participă la congrese de radiologie din țară (București, Timișoara, Cluj-Napoca, Iași) sau din străinătate (Stockholm, Paris, Zürich, Roma). Membră a Societății Române de Radiologie și Electroradiologie și a Societății Germane de Radiologie Röntgen. Din 1949 până la pensionare (1957), C.M. activează ca medic primar radiolog la spitalul orașenesc din Arad. Din anul pensionării au început problemele legate de sănătate datorate iradierii; i-au fost amputate, pe rând, degetul arătător, celelalte degete, apoi toată mâna stângă până la extragerea claviculei și omoplatului. (...) Conștientă de ceea ce se petrecea cu ea, a fost atentă la fiecare fază a

tratamentului, discutând cu medicul curant toate detaliile bolii. A fost înmormântată alături de părinții ei la Sibiu».

«**Sadova Marietta** (Marietta Bârsan, n.14 iul. 1897, Sibiu – d. 17 iul. 1981, București). **Actriță, regizoare**. A făcut studiile primare la o școală catolică, coordonată de călugărițele ordinului franciscan din Sibiu.(...) După debutul din 1924, interpretează o paletă largă de roluri mai ales pe scena Naționalului bucureștean (...) A făcut parte din gruparea culturală „**Criterion**”. Simpatizantă a mișcării legionare, latură scoasă în evidență de Mihail Sebastian în „**Jurnal 1933-1944**”. În 1956, revenind dintr-un turneu parizian cu Teatrul Municipal, a introdus în țară lucrările „**La foret interdite**” de Mircea Eliade și „**La tentation d'exister**” de Emil Cioran. A fost trimisă în judecată alături de (...) lotul Noica - Pillat. Condamnată la 3 ani închisoare, pentru activitate legionară, intenții complotiste și relații cu „**trădătorii de țară**”, după eliberare i s-a permis să-și continue activitatea, ca regizor de teatru și film, dar și ca profesor la I.A.T.C».

Dicționarul nu relatează nimic despre căsătoria actriței (în 1919), cu scriitorul, dramaturgul și romancierul Ion Marin Sadoveanu (1893-1964).

«**Orădean Lidia** (n.19 iul. 1922, Sibiu). Membru supleant al CC al P.C.R. (...1979-...1984). Studii: Facultatea de Medicină Generală. Membru de partid din 1955. Funcții principale deținute: Membru al Consiliului Sanitar Superior (din 11 oct. 1969), membru al Comisiei Naționale de Demografie (...), președinte al Comitetului Uniunii Sindicatelor din Unitățile Sanitare (...), secretar de stat la Ministerul Sănătății (... 1979 - ... 1985), membru al Consiliului Superior al Educației și Învățământului (din 22 mai 1980), membru al Comitetului pentru Problemele Consiliilor Populare (din 23 sept. 1980), secretar al Consiliului Sanitar Superior (din 9 aug. 1983)». Cinci doamne sibiene - care au activat în domenii diferite -, singurele care au trecut testul popularității naționale, dar prea puțin cunoscute de marea majoritate a sibiienilor. Lucrarea „**Chipuri feminine sibiene de altădată**” (2019, autori: pr.Constantin Necula și Sorana Maier) a apărut prea târziu, sau acel dicționar ar trebui actualizat? **De ziua mamelor, care ne privesc din ceruri, ... un gând pios și o floare pe tristul lor mormânt! La mulți ani tuturor doamnelor și domnișoarelor! Să oferim „Mărțișorul” fericirii, în anotimpul iubirii!**

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<https://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2021-dosarele-patrimoniului-lxxiv-cinci-doamne-sibiene-intr-un-dictionar-de-1-si-8-martie-despre-pasiune-creativitate-inteligenta-energie-farmec-toleranta-tarie-156855.html>

În: Tribuna, 25 februarie 2021